

OTSUS

15.04.2024 nr 1.2-17/138

**Metssigade lisasöötmise keelu kehtestamine
sigade Aafrika katku leviku ohu vähendamiseks**

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429, loomataudide kohta, millega muudetakse teatavaid loomatervise valdkonna õigusakte või tunnistatakse need kehtetuks, artikli 70 lõike 1 punkti b kohaselt võtab pädev asutus artikli 9 lõike 1 punktis a osutatud loetellu kantud taudi esinemise korral metsloomadel vajalikke taudiennetus- ja tauditõrjemeetmeid. Seejuures on veterinaarseaduse § 9 punkti 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429 artikli 4 punkti 55 kohaselt pädevaks asutuseks Põllumajandus- ja Toiduamet.

Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/687, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/429 seoses teatavate loetellu kantud taudide ennetamise ja tõrje eeskirjadega, artikkel 65 punkt c kohaselt võib pädev asutus A-kategooria taudi leviku vältimiseks piirata nakatunud tsoonis metsloomade söötmist.

Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2018/1882, milles käsitletakse loetellu kantud taudide kategooriate suhtes teatavate taudiennetuse ja -tõrje eeskirjade kohaldamist ning millega kehtestatakse nimekiri liikidest ja liigirühmadest, mis kujutavad endast arvestatavat riski kõnealuste loetellu kantud taudide levimisel, artikli 1 punkti 1 kohaselt on A-kategooria taud loetellu kantud taud, mida tavaliselt liidus ei esine ja mille suhtes tuleb selle avastamise korral viivitamata võtta likvideerimismeetmeid, nagu on osutatud määruse (EL) 2016/429 artikli 9 lõike 1 punktis a. Vastavalt viidatud määruse lisale kuulub sigade Aafrika katk (edaspidi SAK) A-kategooria taudide alla.

Veterinaarseaduse § 51 kohaselt rakendab Põllumajandus- ja Toiduamet koostöös Keskkonnaameti ning jahipidamise õigust omavate isikutega metsloomapopulatsioonis loomataudi ennetamisel ja tõrjel jahipidamisega seotud meetmeid. Maaeluministri 19.05.2022. a määruse nr 27 „Sigade Aafrika katku ennetamise ja tõrje täpsemad meetmed“ § 6 lg 4 annab Põllumajandus- ja Toiduametile volituse teha vajaduse korral Keskkonnaametile ettepanek jahipidamise korraldamiseks komisjoni rakendusmääruse (EL) 2023/594 I lisas nimetatud piirangutsoonis.

Euroopa Komisjon on liikmesriikide territooriumid jaganud tsoonidesse vastavalt SAKi epidemioloogilisele olukorrale. Käesoleva otsuse mõistes loetakse komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/687 artikli 63 lõike 1 ja artikli 65 mõttes nakatunud tsooniks, mille osas SAKi leviku vältimiseks lisameetmeid rakendatakse, komisjoni rakendusmääruse (EL) 2023/594 I lisas loetletud I, II ja III taseme piirangutsoonid. Vastavalt komisjoni rakendusmäärusele (EL) 2023/594, millega kehtestatakse sigade Aafrika katku tõrje erimeetmed ja tunnistatakse kehtetuks rakendusmäärus (EL) 2021/605, I lisale on otsuse andmise ajal Hiiumaa I taseme piirangutsoon ning ülejäänud Eesti kuulub II taseme

piirangutsooni alla. Komisjoni rakendusmääruse (EL) 2023/594 artikli 2 punktides c ja d nimetatud mõistete kohaselt kohaldatakse tauditõrje erimeetmeid nii I, II kui ka III taseme piirangutsoonides. Otsuse andmise aja seisuga on nakatunud tsoonina käsitletav seega kogu Eesti Vabariigi territoorium.

Euroopa komisjoni teatises (C/2023/1504) „Suunised sigade Aafrika katku ennetamise, tõrje ja likvideerimise kohta liidus“¹ tuuakse välja meetmed mida peaksid rakendama kõik liikmesriigid eesmärgiga vähendada metssigade asustustihedust. Loetelus on muu hulgas ka metssigade lisa söötmine keeld. Teatise punktis 3.4 antakse liikmesriigile võimalus kasutada piiratud koguses söödaga peibutussöötmist ning punktis 2.1 antakse pädevale asutusele õigus otsustada peibutussöötmiseks lubatud söödakogus.

Maailma Loomatervise Organisatsiooni ja ÜRO Toidu- ja Põllumajandusorganisatsioon poolt välja antud käsiraamatus „Sigade Aafrika katk metssigadel: ökoloogia ja bioturvalisus“² (edaspidi *käsiraamat*) tuuakse välja, et metssigade SAKi kontrolli all hoidmisel on põhiline tegevus seotud populatsiooni tiheduse ja arvukuse vähendamisel. Sigade nakatumine toimub eelkõige otsesel kontaktil haige looma või tema eritistega (nt veri, roe, uriin), samuti kokkupuutel nakatunud loomalt pärineva liha või muude osadega. Käsiraamatus tuuakse ka välja, et metssigade vahelised kontaktid mängivad olulist rolli SAKi levikul just suure metssigade tihedusega aladel. Eestis on SAKi levik jõudnud endeemilisse faasi ning vastavalt käsiraamatule panustavad mitmed faktorid SAKi viiruse jätkuvale esinemisele, nagu näiteks metssigade populatsiooni tõeline suurus, nende jaotus, sünni-iive ning sigivus.

Käsiraamat võtab kokku metssigade lisa söötmisest tulenevad negatiivsed mõjud metssigade populatsiooni ohjamisel:

- lisa söötmisega kahekordistub metssigade sigivus ning populatsiooni tasandil suureneb noorloomade osakaal;
- lisa söötmine vähendab või elimineerib täielikult talvel (ehk siis ajal kui peaks olema kõige suurem metssigade loomulik suremus) toidupuudusest tuleneva looduse iseregulatsiooni;
- metssigade pikemaajalisem lisa söötmine suurendab metssigade populatsiooni piirini, mil looduse kandevõime on ületatud ning metssead liiguvad teistele aladele;
- lisa söötmine muudab metssigade käitumist, territoriaalselt struktuuri ning loomade vahelist suhtlust. Suureneb söödaplatside külastatavus ning loomade vahelised kontaktid ning sellega ka SAKi leviku võimalus.

Keskkonnaagentuuri poolt koostatud „Ulukiasurkondade seisund ja kütmissooovitus 2023“³ (edaspidi *ulukiseire aruanne*) on välja toodud, et talvine metssea asurkonna suurus oli 2022/2023 jahihooaja lõpus tõenäoliselt 15 000 isendi tasemel (keskmine asustustihedus ~3,6 isendit 1000 ha kohta). Võrreldes 2021. ja 2022. aastaga on metssea arvukus enamuses jahipiirkondades suurenenud. Alates 2020. aastast on metssigade arvukus tõusnud kõikide Keskkonnaagentuuri poolt kogutud andmete alusel, s.o nii jahipiirkondade kasutajate koondhinnangu, kütitud isendite arvu, jäljeindeksi, pabulaindeksi, tuhnimislaikude pindala muutuste andmetel. Ulukiseire aruandes soovitatakse uute SAKi katkukollete tekkimise ning viiruse laiemale leviku tõkestamiseks lähematel aastatel metssigade arvukuse tõusu kindlasti vältida. Sellega seoses soovitatakse ulukiseire aruandes kehtestada piirangud metssigade peibutussöötmisele.

¹ [EUR-Lex - 52023XC01504 - ET - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

² <https://www.woah.org/app/uploads/2022/07/asf-in-wild-boar-ecology-and-biosecurity-2nd-ed.pdf>

³ [Keskkonnaagentuur \(keskkonnaportaal.ee\)](#)

Animal Diseases Information System (edaspidi ADIS⁴) andmete alusel levib Euroopas ja Eesti naaberriigis Lätis metssigadel SAK. 2023. aastal on läbi ADISe tehtud 7903 teavitust 20 riigi poolt, kokku on teavitatud ligi 9000 SAK-positiivsest metsseast. 2023. aastal diagnoositi Eestis SAK 76 metsseal. Metssigade asustustihedus mõjutab ka SAKi jõudmist seafarmidesse - mida väiksem on metssigade arvukus, seda väiksem on karjade ja isendite kokkupuute võimalus ja SAK viiruse levik ning see omakorda vähendab oluliselt riski, et SAK jõuab sigalatesse. Ulukiseire aruande andmetel on talvine metssea asurkonna suurus olnud kõige madalam aastatel 2018-2019, alates 2020. aastast on see aga tõusnud. Metssigade populatsiooni kõrghetkedel (aastatel 2015-2017) diagnoositi SAK 27 seafarmis. Aastatel 2018-2020, kui metssigu oli ulukiseire aruande järgi alla 10 000, SAKi kodusigadel ei tuvastatud. 2023. aasta mõlema SAKi kodusigade taudikolde puhul on lähim metssigade SAK viiruspositiivne leid 4-7 km kaugusel seafarmist.

Põllumajandus- ja Toiduameti poolt kokku kutsutud loomataudide tõrje ekspertrühm, mille eesmärk peetavate ja looduses vabalt elavate loomade ühiste loomataudide ennetamise, leviku piiramise ja tõrje meetmete kavandamise ning rakendamise soovitude andmine, on oma kohtumistel jõudnud järeldusele, et lisa söötmise keeld ja peibutussöötamise tingimuste sätestamine on olemasolevas epidemioloogilises olukorras vajalik kui täiendava loomatauditõrje abinõu SAKi leviku ohu vähendamiseks.

Lubatud koguste kehtestamisel on lähtutud varasemates Keskkonnaameti korraldustes (23.12.2019 nr 1-1/19/184, 16.10.2020 nr 1-1/20/186, 08.11.2021 nr 1-3/21/584) esitatud kogustest, mis olid kooskõlas varasemates Euroopa Komisjoni juhendites toodud lubatud peibutussööda kogustega (töödokumendi SANTE/7113/2015 (Rev 12) punktiga 3.1.1 (b) mille kohaselt ei tohtinud peibutussööt ületada 10 kg/km²/kuu kohta⁴). Võttes arvesse SAKi epidemioloogilist olukorda Eestis, metssigade populatsiooni jätkuvat suurenemist ning jahipidamistavasid on põhjendatud jätkata samasuguste peibutussöötamise piirangute ja peibutussöötade kogustega.

Eelnevast tulenevalt on Põllumajandus- ja Toiduametil kui pädeval asutusel põhjendatud kohaldada SAKi leviku tõkestamiseks metssigade lisa söötmise keelamist nakatunud piirkonda jäävates jahipiirkondades

Lisa söötmine käesoleva otsuse mõistes on tahtlikult metssigadele ükskõik millise toidu või sööda panemine eesmärgiga:

- parendada nende kehakonditsiooni või populatsiooni hakkamasaamist (et ellujäämist, kasvu);
- tagada neile lisa sööt olukordades kui seda looduses ei ole;
- suunata metssigu teistesse kohtadesse, et vähendada ulukikahjusid;
- suunata neid teatud kohtadesse huvitegevuseks (näiteks küttemiseks, pildistamiseks, vaatlemiseks).

Peibutussöötmine käesoleva otsuse mõistes on tahtlikult metssigadele neid ligimeelitava sööda või toidu panemisega muuta nende käitumist eesmärgiga meelitada neid teatud kohtadesse nende küttemiseks või lõksu püüdmiseks.

Soolak on jahindusrajatis (enamasti post), mille otsa on pandud soola sisaldav lakukivi.

⁴ [SANTE/7113/2015 – Rev 12 WORKING DOCUMENT Strategic approach to the management of African Swine Fever for the EU](#)

Lähtudes komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/687 artiklist 67 säilitab pädev asutus nakatunud tsoonis artikli 65 kohaselt kohaldatavaid meetmeid seni, kuni epidemioloogiline teave näitab, et asjaomane metsloomapopulatsioon ei kujuta endast enam riski A-kategooria taudi viijana ettevõtte, kus peetakse loetellu kantud liikidesse kuuluvaid loomi, ja operatiivrühm soovib meetmed tühistada. Seetõttu kehtib metssigade lisa söötmise keeld seni, kuni operatiivrühmana tegutsev loomataudide tõrje ekspertrühm teeb epidemioloogilisele teabele tuginedes soovitud meetme kohaldamine lõpetada.

Arvestades eeltoodut ning võttes aluseks veterinaarseaduse § 59 lg 1, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/429 artikli 70 lõike 1 punkti b 70 lg 1 punkti b, komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/687 artikli 65 punkti c ja artikli 67, maaeluministri 18. augusti 2020. a määruse nr 57 „Põllumajandus- ja Toiduameti põhimäärus“ § 8 lõike 1 punkti 15

annab Põllumajandus- ja Toiduamet välja otsuse SAKi leviku vähendamiseks:

1. keelatud on metssigade lisa söötmine (v.a soolak) jahipiirkonna kasutajate poolt komisjoni rakendusmääruse (EL) 2023/594 I lisa nimetatud piirangutsoonidesse jäävates jahipiirkondades, sh ka toidu- ja söödajäätmete kättesaadavaks tegemine metssigadele;
2. erandina on lubatud peibutussöötmine allolevatel tingimustel:
 - 2.1 söödaautomaadis tohib olla kuni 100 kg ning metssigade peibutuseks kasutatavas peibutussöötiskohas (edaspidi *peibutussöötiskoht*) maas kuni 5 kg lisa sööta;
 - 2.2 isevoolse söödaautomaadi korral ei tohi ööpäevas väljastatav kogus ületada 5 kg;
 - 2.3 ühes peibutussöötiskohas võib kalendrikuu jooksul peibutamiseks kasutada kuni 100 kg lisa sööta;
 - 2.4 peibutussöötiskohtade kaugus teineteisest peab olema vähemalt 1 km ning kõrgistme olemasolul ei tohi peibutussööt olla kaugemal kui 150 m kõrgistmest;
 - 2.5 1000 ha jahimaa kohta on lubatud kuni üks peibutussöötiskoht;
 - 2.6 metssigade peibutussöötmine lubatud vaid Keskkonnaametis registreeritud peibutussöötiskohas;
3. teiste metsloomaliikide söötisel peab olema tagatud, et sööt ei oleks kättesaadav metssigadele;
4. käesolev otsus jõustub 04.04.2024 ja kehtib kuni selle kehtetuks tunnistamiseni;
5. otsus tehakse teatavaks jahipiirkonna kasutajatele ja jahindusnõukogudele ning avaldatakse Põllumajandus- ja Toiduameti koduleheküljel.

(allkirjastatud digitaalselt)

Hele-Mai Viitmann
Peadirektori asetäitja

Vaidlustamisviide: Isikul on õigus haldusakti vaidlustada esitades selleks kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus (HKMS) sätestatud korras.

Vastavalt HKMS § 46 sätestatud kaebetähtaegadele:

- tühistamis- ja kohustamiskaebuse võib esitada 30 päeva jooksul arvates haldusakti teatavaks tegemisest;
- keelamiskaebuse võib esitada tähtajatult;

- hüvitamiskaebuse võib esitada kolme aasta jooksul arvates päevast, kui kaebaja sai teada või pidi teada saama kahjust;
- kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks võib esitada kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

Otsuse vaidlustamine ei peata selle täitmise kohustust ega täitmiseks vajalike abinõude rakendamist.